

PARTIDUL COMUNIST ROMAN — CONTINUATORUL PE O TREAPTĂ SUPERIOARA A RĂDĂCINII SOCIALISTE REVOLUȚIONARE

de prof. dr. **GHEORGHE ZAHARIA**

Înfăptuind revoluția de eliberare națională și socială, începută prin insurecția din august 1944, clasa muncitoare din țara noastră a unit în jurul său țărănimea muncitoare, celelalte categorii de oameni ai muncii manuale și intelectuale și a pășit cu hotărâre, sub conducerea Partidului Comunist Român, la soluționarea problemelor fundamentale ale societății românești. Pe parcursul aproape a trei decenii și jumătate a fost făurită societatea socialistă, s-a creat o bază trainică a progresului multilateral al țării, a consolidării independenței și suveranității naționale.

Realizările poporului român în scurtul interval de timp amintit au fost vechi și constante prevederi programatice ale socialiștilor români. Preluând și ridicând pe o treaptă superioară cele mai înaintate idealuri ale gândirii progresiste românești și universale, ei au fost conștienți de faptul că lupta pentru desăvârșirea revoluției burghezo-democratice era o etapă necesară pe calea înfăptuirii obiectivului esențial, făurirea societății socialiste. De aceea, pe lângă prevederile programatice fundamentale, cu caracter socialist, programele partidului revoluționar al clasei muncitoare au înscris revendicări cu caracter burghezo-democratic, cum erau : 8 ore de muncă pe zi ; repaos duminical și sărbătorile legale ; la muncă egală, salarii egal pentru toți muncitorii, indiferent de vîrstă și sex ; garantarea dreptului de întrunire și organizare ; vot universal egal și direct.

Esențiale și de durată în programele socialiștilor au fost țelurile socialiste. În 1886, în lucrarea lui C. Dobrogeanu-Gherea, *Ce vor socialiștii români*, se sublinia că obiectivul fundamental al partidului erau „lupta revoluționară pentru cucerirea puterii în stat și instaurarea dictaturii proletariatului“.

Pe linia acestei orientări marxiste, Programul P.S.D.M.R. aprecia că proletariatul este „acea clasă a cărei menire istorică este distrugerea societății burgheze și întemeierea societății socialiste, după cum menirea istorică a burgheziei a fost distrugerea societății feudale și întemeierea societății burghezo-capitaliste“. La rîndul lui, Congresul din 31 ianuarie—2 februarie 1910 înscrisa în *Programul Partidului Social-Democrat* ca țel final al luptei partidului „desființarea exploatării muncii sub orice formă și înlocuirea ei prin socializarea mijloacelor de producție, inclusiv solul, a mijloacelor de transport și de schimb. În acest scop, Partidul Social-Democrat vrea să cucerească puterea guvernamentală ca unul din mijloacele de prefacere socială.

Ca bază a activității sale, Partidul Social-Democrat admite lupta de clasă și solidaritatea internațională a lucrătorilor“.

Abordarea clară a măsurilor care să asigure lărgirea democrației și exercitarea drepturilor democratice de către mase a făcut-o proiectul de *Program al Uniunii Socialiste din România*, din decembrie 1907, reluată, cu unele adausuri, în *Programul P.S.D.R.* din 1910.

Faptul că 85 la sută din populația activă a țării era pe atunci ocupată în agricultură explică interesul prioritar acordat de socialiștii români problemei agrare și țărănești. Contactul lor cu satele le-a demonstrat receptivitatea țărănimii muncitoare la ideile socialiste, care îi întărea spiritul combativ demonstrat îndeosebi în răscoalele din anii 1888 și 1907, ceea ce i-a dus pe socialiștii români la concluzia că țărănimea muncitoare putea și trebuia să fie un aliat potențial al proletariatului în revoluție și nu o rezervă a burgheziei — cum era considerată în acele timpuri de mișcarea socialistă internațională. Prin aceasta, socialiștii români introduceau în teoria socialistă problema fundamentală pentru mișcările muncitorești revoluționare din foarte multe țări cu nivel de dezvoltare similar, aceea a alianței muncitorești-țărănești în revoluție.

Remedierea situației țărănimii era văzută de socialiști, așa cum se consemna în *Programul P.S.D.M.R.*, prin „Răscumpărarea treptată a pământurilor particulare și acelea ale așezămintelor publice“, care „să formeze un domeniu inalienabil“. Creditele agricole urmau „să aibă însărcinarea în primul loc a inlesni dobîndirea mașinilor perfecționate, semintelor bune etc. de către comunele rurale“.

Programul mai prevedea desființarea tuturor rămășițelor feudale și iobăgiste din raporturile de producție agrară ; desființarea învoielilor în natură, cum erau dijma, zilele de prestație, căratul, rușeturile ș. a.

Calea pentru rezolvarea problemei agrare, a ridicării productivității muncii agricole și îmbunătățirea situației țărănimii, socialiștii români o legau de problema capitală, aceea a industrializării țării : „Dacă trebuie, deci, ridicată neapărat productivitatea muncii agricole, — scria în 1910 Constantin Dobrogeanu-Gherea în a sa «Neoiobăgia» — tot așa de neapărat trebuie să rezolvăm și toate resursele de producție ale țării și trebuie să devenim o țară industrială...“.

Problemele sporirii potențialului industrial și agricol al țării, ale democrației și transformării socialiste a societății românești au fost strîns legate în activitatea politică a socialiștilor de ridicare culturală a maselor, de democratizarea învățămîntului și pregătirea temeinică a cadrelor necesare tuturor sectoarelor de activitate socială. Accesul acestora, în condiții de dreptate economico-socială, era văzut ca unicul mijloc de promovare a talentelor, pentru punerea în valoare a întregului potențial intelectual de care era capabil poporul român, potențial ce se va pune în serviciul creșterii forțelor de producție, a vieții economice și sociale, după cum acestea din urmă vor asigura valorificarea inteligenței. „Numai egalitatea economică va face știința și arta accesibile tuturor, va risipi adîncă ignoranță și superstițiile maselor populare...“ — spunea proiectul de Program din 1880 al cercurilor socialiste din România.

Cadrul în care socialiștii au preconizat înlăptuirea programelor a fost dintotdeauna cel ce cuprindea pe toți românii. Ei au subliniat per-

manența multiseclară în acest spațiu geografic a poporului român, lupta lui pentru apărarea pământului strămoșesc atunci când vitregiile marilor regate și imperii cotropitoare au rîvnit asupra lui și au militat constant pentru făurirea statului național unitar în margînile vechii Dacii.

Desigur, într-o perioadă a epocii moderne cînd puternice mișcări naționale burghezo-democratice impuseseră problema națională în Europa ca un principiu fundamental de organizare și reglementare politică a popoarelor, socialiștii nu numai că au luptat pentru aplicarea lui în practică, ci s-au situat în fruntea luptei popoarelor pentru autodeterminare, despărțirea de statele multinaționale și unirea lor în state naționale unitare, independente și suverane. Întrucît, cum concluziona V. I. Lenin în lucrarea *Despre dreptul națiunilor la autodeterminare*, „...statul național constituie o regulă și o «normă» a capitalismului, în timp ce statul cu o compoziție națională eterogenă indică o stare de înapoiere sau o excepție”.

Ascuțirea contradicțiilor sociale și naționale în timpul primului război mondial s-au soldat cu prăbușirea marilor imperii multinaționale țarist și habsburgic, creînd condiții pentru făurirea statelor naționale în centrul, estul și sud-estul Europei, așa cum prevăzuse Engels în 1888 : „Dacă mîine despotismul din Petersburg ar cădea, poimîine n-ar mai fi în Europa nici o Austro-Ungarie”. În astfel de împrejurări — spunea Engels — popoarele din centrul și sud-estul Europei, libere de orice amestec străin, își vor putea reglementa între ele treburile și frontierele.

Faptele s-au petrecut aiodoma. Actele plebiscitare de la 27 martie, 28 noiembrie și 1 decembrie 1918, hotărîte de organele alese liber de români din toate teritoriile ce fuseseră anexate de marile imperii, au făurit statul național unitar român.

Înfăptuirea unității statului național român, operă epocală a întregului popor, la realizarea căreia clasa muncitoare, mișcarea socialistă aduseseră o prețioasă contribuție, a fost salutată de socialiștii români care au declarat : „Prin dreptul la autodeterminare al națiunilor, principiu recunoscut de întregul socialism internațional, românii din teritoriile subjugate și-au manifestat, prin hotărîrile adunărilor lor naționale, voința de a se uni cu România, pe baza rezoluțiilor votate”. Declarația se încheia printr-o propozițiune-program : „România nouă de astăzi trebuie să devină România socialistă de mîine”.

Deși mișcarea socialistă de la noi nu s-a pronunțat în documentele ei programatice asupra relațiilor internaționale ale țării, reprezentanții socialiștilor români au fost prezenți în fapt — ca să amintim numai cele mai importante manifestări — pe baricadele Comunei din Paris, la Congreșele internaționale de la Paris (1889), Bruxelles (1891), Zürich (1893), Stuttgart (1907), Basel (1912) și Zimmerwald (1915), manifestîndu-și astfel solidaritatea cu clasa muncitoare din toată lumea, cu mișcarea socialistă internațională, partidul clasei muncitoare românești fiind unul din detașamentele acestei mișcări.

Exprimînd legătura dialectică dintre național și internațional, Programul P.S.D.R. releva că socialiștii nu tindeau la distrugerea națiunilor, ci luptau „pentru asigurarea păcii între popoare, căci numai această pace este cheazăia progresului național. Noi voim să se păstreze independența fiecărei națiuni, căci altfel nici nu s-ar putea stabili adevăratele legături

trainice între popoare, în care fiecare națiune să aducă tributul propriu de cultură, în concertul civilizației omenești“. În această concepție, programul susținea că internaționalismul „nu este sinonim cu antipatriotismul, ci reprezintă legătura de interese între lucrătorii diferitelor națiuni deosebite în lupta pentru realizarea socialismului“.

Înțelegând imperativele situației noi interne și internaționale, socialiștii români au trecut imediat după Marea Unire la acțiunea pe care au gândit-o și au exprimat-o în gazeta „Socialismul“ din 11 decembrie 1918 : „România nouă de astăzi trebuie să devină România socialistă de mâine“.

Conferințele și congresele socialiste și sindicale regionale din cursul anilor 1919—1921 s-au pronunțat pentru unirea pe plan național a organizațiilor respective „la marele Congres socialist de la București“ și adoptarea unor noi principii organizatorice și tactice revoluționare mai ferme.

Delegații aleși de cele 29 de secții ale partidului au primit din partea organizațiilor lor mandate imperative de transformare a partidului socialist în partid comunist. Această transformare era văzută în mod realist de socialiști, așa cum preciza „Socialismul“ din 24 februarie 1921, ca un „proces larg, răscolitor și dificil“ din care partidul „va ieși întărit și cu adevărat unificat, căci în drumul de transformare el se va fi dezbărat de elementele inutile, dar își va fi asimilat în schimb tot ceea ce-i revoluționar în sinul proletariatului din România“.

Unificarea Partidului Socialist-Comunist din România, care își va lua după un an denumirea de Partidul Comunist din România, a marcat o etapă superioară în mișcarea revoluționară și democratică din țara noastră, în istoria partidului clasei muncitoare, a dat un impuls nou luptei de eliberare socială a maselor populare, pentru făurirea unei patrii libere și independente. Constituit ca un partid centralizat pe plan național, având ramificații în toată țara, Partidul Comunist a înmănușat de la începutul său pe cei mai conștienți fii ai poporului român și ai naționalităților conlocuitoare.

Deciziile Congresului erau rezultatul firesc al procesului îndelungat de dezvoltare a clasei noastre muncitoare care avea rădăcini adinei, statornicite de țărănimea muncitoare, de celelalte categorii de oameni ai muncii din orînduirile trecute, de dezvoltare a mișcării muncitorești și socialiste, corespunzător etapelor parcurse.

În proiectul de program prezentat la Congres, partidul își propunea ca sarcină fundamentală cucerirea puterii politice și transformarea socialistă a societății românești, proletariatul trebuind să lupte „pentru a smulge din mina clasei capitaliste mijloacele de producție și schimb și pentru a le preface în proprietate publică“ ; înlocuirea democrației burgheze cu democrația reală, a clasei muncitoare revoluționare, de care să beneficieze masele largi de oameni ai muncii.

În problema agrară și țărănească partidul stabilea că „Proletariatul victorios trebuie să desființeze toate formele proprietății funciare private și să proclame pămîntul drept proprietate publică, drept fond comun, aparținînd tuturor muncitorilor, întregului popor, începînd prin a expropria pe marii proprietari și transformînd marile culturi în întreprinderi publice, muncite cu ajutorul mașinilor agricole cele mai perfecționate,

întreprinderi oare vor juca rolul fermelor model și care vor avea o mare înfriurire prin înlesnirea trecerii culturilor mici și mijlocii la proprietatea și cultura colectivă“.

Referitor la învățămînt și educație se prevedea „instrucția obligatorie și gratuită a tineretului de ambele sexe pe seama comunei. Opera educativă în toate ramurile sale trebuie să aibă drept scop să asigure persoanei umane dezvoltarea fizică și intelectuală desăvîrșită și să pregătească generațiunea tinărară să participe la marea operă a dezvoltării științelor, artei și literaturii în toată libertatea, dînd astfel puțința tuturor talentelor și geniilor să se afirme ca forțe creatoare“.

Partidul își propunea să militeze pentru egalitatea deplină a oame- nilor muncii „aparținînd națiunii dominante române“ cu oamenii muncii aparținînd naționalităților conlocuitoare, care trebuie să se bucure de dreptul de a învăța în propria lor limbă, de a-și dezvolta propria lor cultură.

În domeniul relațiilor internaționale Congresul și-a manifestat soli- daritatea cu mișcarea muncitorească revoluționară internațională, care deschide omenirii „o eră fericită de dezvoltare și cultură“ ; Congresul a condamnat politica cercurilor imperialiste „de promovare și ațitare la război“, România trebuind să promoveze în primul rînd relații pașnice cu toate statele vecine.

Devenind partid de guvernămînt, centrul vital al națiunii române, Partidul Comunist Român — continuatorul pe un plan superior a vechii rădăcini socialiste revoluționare — a înfăptuit și înfăptuiește cu consec- vență aspirațiile poporului român, ale clasei muncitoare, de unitate și in- dependentă națională, de progres neîntreput și multilateral al civilizației și culturii socialiste românești. Unit în jurul forței lui politice conducă- toare, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, poporul român de 22 de milioane, în rîndul căruia muncesc laolaltă peste 1 700 000 de maghiari și secui, circa 300 000 de germani, peste 34 000 de sirbi, aproape 26 000 de evrei, precum și alte naționalități, toate reprezentînd circa 12 la sută din totalul populației, își consacră forțele și capacitățile pentru înfăptuirea Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socia- liste multilateral dezvoltate.

LE PARTI COMMUNISTE ROUMAIN — CONTINUEUR A UN ÉCHELON SUPÉRIEUR DE LA TRADITION SOCIALISTE REVOLUTIONNAIRE

R é s u m é

La communication démontre — arguments à l'appui — que les prévisions figurant au programme du Congrès du Parti Socialiste-Communiste de mai 1921 représentaient — de même que la dénomination qu'il avait adoptée — la continuité et la politique conséquente du parti révolutionnaire de la classe ouvrière créé en 1893. Il s'agit des principaux objectifs à caractère socialiste tels que la conquête du pouvoir politique, la nationalisation des moyens de production, la démocratisation de la vie sociale, l'industrialisation — en tant que base de tout le développement

économique, social et culturel de la Roumanie — c'est-à-dire : la transformation socialiste de la société roumaine, dans le cadre d'un Etat indépendant et souverain réunissant tous les Roumains.

Devenu parti de gouvernement, dans les conditions de la seconde moitié du XX-e siècle, le Parti Communiste Roumain a réuni les énergies des masses laborieuses et a traduit en faits son programme, élevant la Roumanie à de nouveaux échelons de civilisation et de culture.